

Undersøgelse blandt praktiklærere om praktikvejleder- uddannelsen

April 2021

Indhold

- 3 Introduktion
- 7 Forskelle i den nuværende praksis mellem de med og uden en praktikvejlederuddannelse
- 14 Vurderinger af udbyttet af praktikvejlederuddannelsen
- 18 Kobling mellem teori og praksis i praktikforløbet
- 21 Bedømmerrollen til eksamen
- 23 Forbedringspotentiale for praktikforløbet generelt
- 25 Metode
- 27 One-pagers

Introduktion

Kvalitativ undersøgelse blandt 14 praktiklærere om deres nuværende praksis ift. at have lærerstuderende i praktik og behovet for en praktikvejlederuddannelse

Introduktion til undersøgelsen

Praktiklærere har to roller: lærer i folkeskolen og læreruddanner i faget praktik. Som læreruddanner har praktiklæreren en afgørende rolle for de lærerstuderende, da de fungerer som vejleder og sparringspartner i de lærerstuderendes udvikling af praksiserfaring på læreruddannelsen – og som centralt bindeled mellem uddannelsens teori og lærerens praksis i skolen.

Der ligger ikke et lovkrav om, at praktiklærerne skal være uddannede praktikvejledere – kun at de skal kunne honorere kravet til vejledning og bedømmelse i læreruddannelsen. Det kan muligvis skabe forskellige forudsætninger for praktik(udbytte) for de lærerstuderende, afhængig af på hvilke folkeskoler deres praktikperioder pågår.

Danmarks Lærereforening anbefaler, at praktikken varetages af en uddannet praktiklærer. Der er dog stadig mangel på uddannede praktiklærere og stor forskel fra kommune til kommune og fra folkeskole til folkeskole, afhængigt af hvorledes uddannelse af praktikvejledere prioriteres lokalt.

Denne analyse skal give mere viden om, hvilken rolle vejlederuddannelsen spiller for praktiklærere på skolerne fra praktiklærernes eget perspektiv. Vi spørger, hvordan **lærernes nuværende praksis ser ud, hvilke kompetencer der er særligt vigtige i deres virke som praktiklærere/-vejledere** og i forlængelse heraf, **hvilke kompetencer de savner**, for at skabe et mere givende praktikforløb for de lærerstuderende og for dem som praktiklærere/-vejledere.

I denne undersøgelse skelner vi mellem at være praktiklærer og praktikvejleder.

- **Praktikvejleder** henviser til de lærere, der har, hvad der svarer til mindst 10 ECTS praktikvejlederuddannelse og har lærerstuderende i praktik.
- **Praktiklærer** henviser til de lærere, der ikke har praktikvejlederuddannelse, men som har lærerstuderende i praktik.
- Når vi blot henviser til **lærere**, er det en samlet betegnelse for både uddannede og ikke-uddannede og anvendes, hvor vi ikke ser substantielle forskelle mellem praktikvejledere og praktiklærere.
- **Praktikkoordinator** henviser til de lærere, der, sammen med ledelsen, har ansvaret for at koordinere praktikforløbet mellem folkeskole og professionshøjskole.

Datagrundlag

14 dybdeinterviews via Teams af 1 times varighed:

- Syv lærere med en praktikvejlederuddannelse svarende til mindst 10 ECTS, og syv lærere uden den type praktikvejlederuddannelse
- Geografisk fordeling af lærere, som samarbejder med seks forskellige professionshøjskoler
- Rimelig fordeling på køn, erfaring og alder
- Fem praktikvejledere har også rollen som praktikkoordinator.

Vi kan ikke konkludere, at praktikvejlederuddannelsen i sig selv skaber et bedre praktikforløb for lærer og lærerstuderende, men kan dog se, at deres praksis afviger på en række parametre

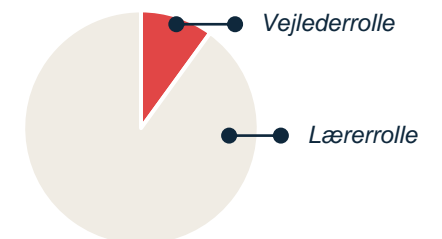
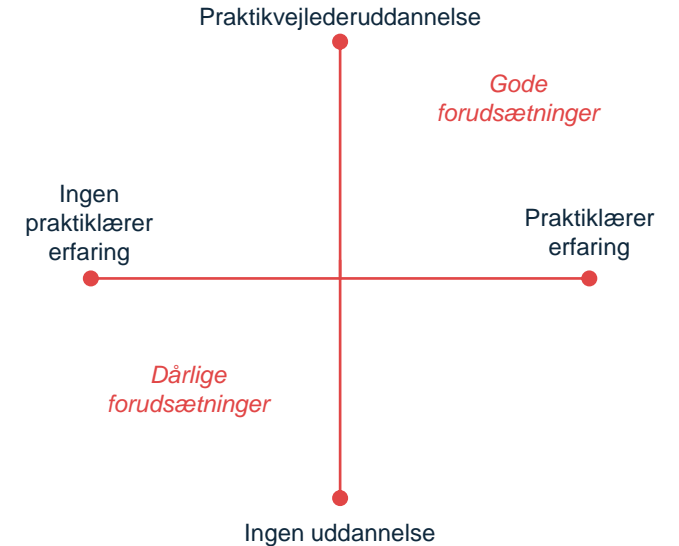
Forbehold og gråzoner

Denne undersøgelses 14 dybdeinterviews med praktiklærere og praktikvejledere finder ikke tilstrækkeligt grundlag til direkte at kunne konkludere, at en praktikvejlederuddannelse svarende til 10 ECTS alene skaber et bedre praktikforløb for lærere og lærerstuderende. I det enkelte tilfælde kan en lærer givetvis være en udmærket praktiklærer givet en kombination af naturlige evner indenfor feltet, tilsat andre former for vejledningskurser og en god portion erfaring.

Grundet undersøgelsens størrelse og metode skal derfor tages forbehold for følgende:

- Vi har svært ved at isolere effekten af en praktikvejlederuddannelse, fordi lærerne generelt har været på en række forskellige kurser og efteruddannelse indenfor områder, der kan overføres til praktiklærerfunktionen. Vi har således en gruppe lærere, der på kontinuummet befinder sig et sted mellem *ingen uddannelse* og *praktikvejlederuddannelse*, fordi de **har opnået lignende kompetencer** internt eller eksternt på skolen gennem erfaring og anden uddannelse.
- I forlængelse heraf ser der ud til at være et sammenfald mellem det at være en god lærer og det at være en god praktiklærer. Vejledningsrollen fylder, som cirkeldiagrammet viser, kun en lille del lærernes samlede virke.
- Derudover er der en mere videnskabsteoretisk pointe i, at undersøgelsen i høj grad bygger på selvvurderinger. Disse selvvurderinger beror (også) på respondentens selvtillid og **manglende viden om, hvad de ikke ved**. Hvis lærerne ikke kender til vejledningsteori og samtidig har stor tiltro til egne evner, så ved de heller ikke nødvendigvis, hvilke muligheder de potentielt savner for at blive en bedre vejleder.

Med det sagt, beskriver de kommende sider de forskelle vi, med de forbehold der nu er gjort, har identificeret mellem praktiklærere og praktikvejlederes beskrivelser af egen praksis.

Praktikvejlederuddannelsen giver læreren nogle redskaber til at tilrettelægge et mere struktureret forløb med klare koblinger til den veletablerede vejledningstradition

1. Forskelle i praksisbeskrivelser

I forhold til hhv. praktiklærernes og praktikvejledernes måde at beskrive deres nuværende praksis, findes en væsentlig forskel i, hvorledes de anvender begreber fra traditionel vejledningsteori eller ej.

Praktikvejlederne beskriver, hvordan de har reflekteret over, hvilken type vejleder de er, og hvordan de agerer i den rolle. Her er praktikvejlederne opmærksomme på, at praktikforløbet også er en refleksionsproces, at det er de lærerstuderende, der skal være styrende, og at vejlederen skal indtage en ydmyg ekspertrolle, der lader den lærerstuderende finde sin egen læreridentitet, mere end praktikvejlederen fortæller om deres.

2. Udbytte af vejledningsuddannelse

Praktikvejlederen oplever, at uddannelsen har gjort dem bedre i stand til at tilrettelægge praktikforløbet for den lærerstuderende på en måde, der giver den lærerstuderende de bedste betingelser for at reflektere over det, de oplever, og den praksis de udfører. Helt konkret har uddannelsen givet dem vejledningsmodeller indeholdende refleksive og åbne spørgsmål. Forløbet bliver kørt efter nogle faste principper med bl.a. dagsordner, dialog om fokuspunkter og faste vejledningstimer.

Med sådanne redskaber i rygsækken kan praktikvejlederne være mere sikre på, at de kan indfri de lærerstuderendes forventninger og leve op til de krav, der stilles dem som praktikvejledere.

3. Ønske om praktikvejlederuddannelse

Vi identificerer først og fremmest en stor interesse fra alle de interviewede ift. hele praktikområdet. De vil gerne lærer mere og blive dygtigere praktiklærere/-vejledere.

Det har dog ikke nødvendigvis førsteprioritet for den enkelte lærer, at skolen bruger midler på en decideret praktikvejlederuddannelse, hvis læreren skal vælge mellem en praktikvejlederuddannelse og fx en læsevejlederuddannelse. Der er langt imellem at få lov til at tage på kurser, så her må der prioriteres.

Vi ser også, at de, der er uddannet praktikvejledere i kraft af deres viden om og arbejde med vejledning, får lyst til at dykke endnu mere ned i det.

4. Udfordringer ved praktikforløb generelt

- Organisering af praktikforløb og samarbejde med professionshøjskoler mangler i nogle tilfælde planlægning og struktur.
- Det kan føles som et stort ansvar, hvis man skal have "svære samtaler" med de lærerstuderende om deres evner og ultimativt, fremtid som lærer.
- Lærerne holder sig ikke opdaterede på teori.
- Praktiklærerne kender ikke altid forventninger og krav til deres rolle, fx ift. skiftende læringsmål.
- Utryghed om at være eksaminator, når man ikke har erfaring.

Forskelle i den nuværende praksis mellem de med og uden en praktikvejlederuddannelse

Vi har bedt lærerne beskrive deres nuværende praksis for praktikforløbet fra start til slut – herunder processer såsom observationer og vejledning. Vi bruger denne empiri til at se på, om der er forskelle i den beskrevne praksis, som indirekte kan udledes af en formel vejlederuddannelse.

Forskelle mellem praktiklærere og praktikvejlederes nuværende praksis

Nedenfor har vi opstillet en overordnet model, der viser de identificerede forskelle mellem at have praktikvejlederuddannelse eller ej. Vi gør opmærksom på, at der også er lærere, som ikke er praktikvejlederuddannede, men som har mange års erfaring og efteruddannelse relateret til emnet, fx andre typer vejleder eller mentor. De er svære at placere i en sådan model og vil være at finde imellem polerne *praktikvejleder* og *praktiklærer*.

Praktikvejleder

- Oplevelse af at der er styr på organisering og koordinering
- Er måske selv koordinator

Forberedelse

- Organisering og koordinering afhænger af ens koordinators evner
- Savner måske lidt mere introduktion til forventninger og krav i opgaveløsningen

- Aftaler fokuspunkter med elev forud for observation
- Fokuserer på fokuspunkter i på forhånd forberedt observationsramme
- Forsøger at være **usynlig**

Observation

- Aftaler fokuspunkter med elev forud for observation
- Skriver alt ned under observation
- **Afbryder måske** ved u hensigtsmæssigheder

- Venter med at tale fokuspunkter til vejledning, for at give tid til **refleksion**
- Evt. korte samtaler om den konkrete time/episode

Feedback

- Nogle foretrækker vejledning **lige efter** undervisning
- Ikke nødvendigvis skel mellem feedback og vejledning

- Emne/tema aftales forud
- Lærerstuderende bør lave dagsorden (men gør det ikke altid)
- **Refleksionsspørgsmål** og åbne spørgsmål
- **Stor refleksion** over egen praksis og vejlederroller

Vejledning

- Emne/tema aftales forud
- Feedback og vejledning foregår nogle gange lige efter timen
- Tendens til at **"give svar"** og vejlede til egen lærerpraksis
- **Variierende refleksion** over egen praksis og vejlederrolle

- Har oftest meget erfaring, fordi de tager mange eksaminer
- Føler sig **tryk**

Eksamen

- Ikke alle fører til eksamen (afhænger af professionsskolens ønsker)
- Nogle har mindre erfaring og føler sig **mindre trykke**

Praktiklærer

Forberedelsesfasen defineres af projektkoordinatorens evner til at skabe struktur og koordinere samt samarbejdet med professionshøjskolen

Forberedelsesfase til praktikforløb

I forberedelsesfasen kan vi *ikke* se forskel mellem de med og uden en vejlederuddannelse, da arbejdet i høj grad pågår i tæt samarbejde med projektkoordinatoren, som typisk er uddannet. For lærerne handler forberedelsesfasen i høj grad om, hvorvidt processen er velplanlagt, og at de klædes godt på ift. krav og forventninger.

På de fleste skoler spørger en projektkoordinator ud på lærerkollegiet, hvem der kunne have interesse i at have lærerstuderende i praktik. Det er de fleste steder alle lærere, der kan påtage sig den rolle, uddannelse eller ej.

En del lærere oplever, at samarbejdet mellem skole og professionshøjskole er afgørende for deres mulighed for at tilrettelægge et lærerigt praktikforløb. Her foretrækkes en tidlig introduktion og dialog mellem lærer og lærerstuderende. Det giver nemlig større handlerum for den lærerstuderende til at være med i planlægningen af undervisningen. Det betyder også, at den lærerstuderende kan besøge folkeskolen forud og planlægge sit praktikforløb mere hensigtsmæssigt.

Projektkoordinatoren klæder mange steder lærerne på til at modtage de lærerstuderende, fx med oplæg om forventninger, tid og læringsmål. Det har man forsøgt hos en af de interviewede projektkoordinatorer, hvor man sammen med professionshøjskolen har udviklet en håndbog med forventninger, krav og forskellige øvelser, som læreren kan anvende og dele med den lærerstuderende.

At forløbet er velkoordineret, og at lærerne er klædt godt på fra centralt hold, giver lærerne oplevelsen af, at der er styr på praktikforløbet og en større trykthed i deres praktiklærerrolle.

For langt de fleste lærere prioriteres det, at den lærerstuderende helt fra start får lov til at observere og deltage i mange forskellige aspekter af lærertilværelsen. Vigtigheden af, at de lærerstuderende også er med på lærerværelset, til forberedelse, er gårdvægter, til forældremøder mv. italesættes af mange af lærerne.

*"Så vil vi meget gerne hurtigt mødes med dem på skolen, så de kender skolen. Og så er der sparring frem og tilbage, indtil de starter."
(Praktiklærer)*

*"Læreren har tidligere stillet nogle andre forventninger end de studerende har skullet leve op til. Derfor er håndbogen og vores uddannelsesplan gode redskaber. Så er der ingen, der bliver kede af det. Vi har fx en mappe med observationsopgaver til, når de skal komme ud og kigge i klasserne. Vi har forsøgt at lave en skabelon."
(Praktikvejleder og projektkoordinator)*

*"Det er kommunikationen, der mangler. Det er begge parter, der venter på begge og uden nogle ved noget. Vi ved ikke altid, hvornår der kommer nye studerende. Så det bliver det hele sådan noget 'huhej' noget."
(Praktikvejleder)*

Praktikvejlederen observerer på færre, men på forhånd udvalgte fokuspunkter. Nogle praktiklærere observerer derimod på alt

Når den lærerstuderende observeres af praktiklæreren

I interviewene ser vi, at der for de praktikvejlederuddannede er tendens til større refleksion og planlægning bag deres observation af den lærerstuderende. Der er dog også praktiklærere med så meget erfaring og andre typer vejlederuddannelse, som er lige så strukturerede omkring deres observationer.

Helt konkret ser vi, at praktikvejlederne har større fokus på at anvende modeller for observationen og generelt tænke mere struktur ind i observationssituationen sammen med den lærerstuderende. De italesætter observationssituationerne på en måde, der virker mere reflekteret og velovervejet end praktiklærerne gør det. For praktiklærerne vidner deres egen italesættelse af deres praksis for observation om en større grad af tilfældighed i observationssituationen. Det gælder ikke for alle, men for nogle anvendes observationen af undervisningen til at skrive alt ned på må og få uden egentligt på forhånd defineret fokus.

Det gælder for alle lærerne, at de på forhånd forsøger at inddrage lærerstuderende i planlægningen af observationen ved at aftale udvalgte fokusområder, de ønsker observeret, som behandles på den efterfølgende vejledningssamtale. Der er rimelig enighed om, at de lærerstuderende – særligt dem på 1. år - har svært ved selv at foreslå relevante observationsopgaver, og har brug for hjælp fra læreren hertil.

Endeligt italesætter alle lærerne, hvordan deres egen rolle er i undervisningsrummet, hvor **praktikvejlederne i højere grad forsøger at være usynlige.** De reflekterer over, hvordan de er opmærksomme på at lade de lærerstuderende finde deres egen læreridentitet, selvom det afviger fra den måde praktikvejlederen selv ville have ageret. **Praktiklærerne har i højere grad tendens til at vejlede efter, hvordan de selv agerer og gør i deres egen praksis.** De deltager også mere i undervisningen selv, fx ved at bryde ind eller starte eller slutte timen af.

”Vi har en håndbog hvori der står, hvad man skal observere på. Vi bliver enige om på forhånd, hvad det er, der skal observeres på. Man kan ikke kigge på alt på en gang. Vi aftaler et fokuspunkt her og et fokuspunkt til næste gang. Så beder jeg dem reflektere over det bagefter, inden vi taler om det til vejledningen.”
(Praktikvejleder)

”Jeg skriver ned, hvad jeg ser, og sætter det ind i en ramme. De skal lave en plan for deres undervisning fra man tjekker ind og ud. Det oplever jeg, de kan have svært ved, det her med at styre tiden og møde uforudsigeligheder.”
(Praktiklærer)

Jeg siger til dem, at jeg skriver alt ned. Jeg skriver alt ned for at blive et spejl på, hvordan de er. De studerende ikke kan huske, hvad der skete efter timen. Så deler jeg mine noter med dem bagefter. Mine notater bruger jeg i vejledningen, hvor jeg holder dem op mod de mål de skal kunne.
(Praktiklærer)

Praktikvejledernes vejledning beror i højere grad på åbne og ikke-dømmende refleksionsprocesser

Feedback og vejledning

Det er især i vejledningen forskellen mellem praktikvejleder og praktiklærer tydeliggøres. Praktikvejlederuddannelsen ser til at give lærerne et fælles fagsprog og et nyt vejlederblik, hvor praktikvejlederen i mindre grad har lærerstuderende i 'mesterlære'.

Vi ser, at der for praktikvejlederne er et tydeligere skel mellem vejledning og løbende feedback. Vejledningen er en på forhånd defineret samtale om i fællesskab udvalgte emner og med en dagsorden. Vejledningssamtalen behandler overordnede temaer såsom mimik eller de overordnede mål; didaktik, klasserumsledelse eller relationskompetence. Den løbende feedback er mere konkret på den enkelte undervisningsgang fx om konflikter i klassen. Den løbende feedback er oftest 10 minutter efter undervisningen. Praktiklærerne har i mindre grad forberedt og indkaldt med en dagsorden til vejledningssmøder og har måske også tendens til at se vejledningen som den løbende feedback. Der er også skoler, hvor al vejledning er samlet hos få praktikvejledere frem for de enkelte praktiklærerne, selvom praktikvejlederne ikke har set de lærerstuderende i undervisningssituationen.

Der er endvidere markant forskel i måden, hvorpå praktikvejlederne italesætter deres måde at gå til vejledningssituationen. **Praktikvejlederne har stort fokus på klassiske vejledningsmetodikker.** Særligt fremhæver de en velreflekteret spørgeproces og teknik, som skal få de lærerstuderende til at reflektere over egen praksis. De oplever, at de har fået redskaber til at stille de rette hv-spørgsmål, såsom "hvorfor gjorde du sådan..", "hvad betød det for ...". I den forbindelse prøver de at gemme deres egne vurderinger og domme, så vejledningen giver den lærerstuderende plads til at reflektere frit over udfordringer og løsninger.

Praktikvejlederne har mere fokus på at lade de lærerstuderende føre ordet – var der noget, der var svært? Var der noget, I ikke fik set? De fortæller gerne om deres egne erfaringer på emnet, men har fokus på ikke at komme med en løsning. De forsøger – selvom det kan være svært – at gemme feedback og vejledning til det aftalte tidspunkt, så alle parter har en refleksionsperiode. Det står i modsætningsforhold til den feedback, som pågår umiddelbart efter timen, som er mere konkret på den enkelte time, og hvor praktiklæreren beskriver, hvad de netop har observeret, men uden i samme grad at få stillet refleksionsspørgsmål.

"Jeg vil få dem til selv at reflektere. Var der noget, du ikke fik set? Jeg forsøger at få dem til at holde spejlet op for hinanden også. Så du det? Hvorfor gjorde det? Det er vigtigt at få dem til at komme med et bud - jeg skal ikke komme med min løsning."

(Praktikvejleder)

"Når undervisning er slut gennemgår vi undervisningen. Så diskuterer vi, hvad der fungerede godt, og hvad praktikanten skal være opmærksom på fremadrettet. Og det er hele vejen omkring det faglige og det her med klasserumsledelse. Jeg vil helst gerne, at man gennemgår timerne relativt hurtigt efter. Helst ikke næste dag – så hellere blive en halv time mere."

(Praktiklærer)

"Efter hver time bruger vi 10 minutter på at tale om, hvad der gik godt/knap så godt. Og hver 14. dag tager vi en lidt længere vejledning, hvor det bliver mere aktionslæringsagtigt. Men det er sgu sjældent, at det bliver særligt godt. Der kan jeg blive bedre. Når jeg så møder de studerende, aner de ikke, hvad aktions-læring er. Og så er det op ad bakke."

(Praktikvejleder)

Lærernes vigtigste opgave er at give de lærerstuderende praksiserfaring i de overordnede mål. Lærerne ser deres rolle heri forskelligt

De vigtigste opgaver for hhv. praktikvejleder og praktiklærer

Uanset om læreren har en praktikvejlederuddannelse eller ej, italesætter de deres primære opgave som værende at give den lærerstuderende **praksiserfaring i kompetencer, der retter sig mod de tre mål; didaktik, klasserumsledelse og relationskompetence.**

Lærerne har også fokus på, at deres opgave/rolle i bund og grund er, at de skal understøtte de lærerstuderende i at finde deres (egen) læreridentitet.

Der er også forskelle i lærernes oplevelse af deres rolle:

- Praktiklærerne beskriver deres væsentligste opgaver som værende at hjælpe den lærerstuderende med at opnå nogle mere konkrete kompetencer i praktikforløbet, mens praktikvejlederen i højere grad (men ikke kun) taler i mere overordnede termer.
- Praktikvejlederne anser i højere grad deres rolle som en, der skal bidrage til den lærerstuderendes refleksion og erkendelse, og understøtte at den lærerstuderende skal få tro på egne evner som lærer. Det betyder også, at de som praktikvejleder træder mere i baggrunden og lader de lærerstuderende lede praktikforløbet fx ift. indhold i vejledning.
- Praktiklæreren agerer i højere grad en **'ekspert fra virkeligheden'**, der skal vise den lærerstuderende, hvordan praksis er. Praktikvejlederen er ofte mere ydmyg i deres 'ekspertrolle' og forsøger at **skabe et rum, hvor de lærerstuderende fører ordet**, mere end de selv gør det.

Praktikvejledere siger:

- Give de lærerstuderende praksiserfaring i at undervise
- Bidrage til refleksion over praksis ved at stille de rette spørgsmål
- Give dem tro på egne evner
- Have en god dialog
- Skabe erkendelse om lærerjobbet
- Være ydmyg i ens 'ekspertrolle', fx ved at træde i baggrunden og lade de lærerstuderende reflektere og styre

Praktiklærere siger:

- Give redskaber til at skabe relationer til elever
- Hjælpe med at skabe struktur i undervisning
- Skabe tryghed
- Udvikle den lærerstuderendes refleksioner
- Hjælpe dem med at finde en læreridentitet
- Pædagogisk didaktiske fokusområder og relationer
- At kunne give den rette feedback

De svære samtaler med lærerstuderende er det mest udfordrende, men sparringen til sådanne samtaler opleves at være tilstrækkelig

Svære situationer som praktiklærer/-vejleder

Der er ikke substantielle forskelle i, hvilke situationer praktiklærere og praktikvejledere oplever som svære i henhold til at have de lærerstuderende i praktik. **Uanset uddannelse er svære situationer oftest relateret til den lærerstuderendes personlige fremtræden eller specifikke episoder.** Udfordringer handler således ofte om, at de lærerstuderende kommer med meget forskellige forudsætninger, fx at nogle lærerstuderende har været lærervikar og derfor er selvkørende, mens andre er meget unge og umodne. Lærerne peger også på, at deres rolle er forskellig alt efter, om det er lærerstuderende fra 1. eller 3.-4. årgang. 1. årgang er lige startet, og det gør dem tit meget usikre, fx kan de have meget svært ved at stå foran en klasse.

For de fleste lærere er der ikke mange udfordringer eller episoder i henhold til ovenstående, som de ikke formår at håndtere. Der synes alle steder at være et solidt set-up, hvor lærerne oplever at kunne få den nødvendige sparring fra enten andre praktiklærere, projektkoordinator, egen leder eller koordinatoren fra professionshøjskolen i sådanne situationer.

Når det så alligevel er svært, handler det oftest om de "svære samtaler", hvor der er meget på spil. Det kan fx være, at den lærerstuderende ikke opleves at have de mere personlige kompetencer til at blive en god lærer, fx fordi de ikke formår at skabe relationer. Lærerne oplever, at dét kan være meget ansvar, hvis de skal have den type samtaler med de lærerstuderende.

Dertil er der to praktikvejledere, som beskriver, hvordan **de lærerstuderende har svært ved at arbejde i grupper**, hvorfor de må have uforholdsmæssigt meget fokus på gruppedynamikker mellem de lærerstuderende. De foreslår, at de lærerstuderende, der sendes i praktik sammen, skal have arbejdet sammen før og som minimum på forhånd have forventningsafstemt imellem sig.

"Relationen til børn er svær for nogle. Det kan være svært at fortælle og svært at give konkrete tilbagemeldinger – det kan ikke siges på en pæn måde at: "Du taber dem, eleverne." Det rammer dem hårdt altid."
(Praktiklærer)

"Det er det her med at stå foran nogle og hele deres identitet. I dag er mange studerende meget unge – de kommer direkte fra gymnasiet. De mangler viden om, hvad der sker i den virkelige verden. De er unuancerede, lærerjobbet er meget andet end at trøste eller det fag-faglige. Det nemmeste er at give råd om didaktik og variation og undervisning. Det svære er det bagvedliggende. Det synes jeg er et kæmpe ansvar som praktiklærer."
(Praktiklærer)

Vurderinger af udbyttet af praktikvejlederuddannelsen

Vi har, foruden at kortlægge lærernes eksisterende praksis, direkte adspurgt dem, hvilke kompetencer de med en praktikvejlederuddannelse har opnået, samt hvilke kompetencer lærerne generelt savner i deres arbejde som prakticlærer/-vejleder.

Praktikvejlederuddannelsen giver lærerne viden om, hvordan de opbygger et godt vejledningsforløb for den lærerstuderende

Nedenstående er vores vurderinger af de kompetencer, en lærer opnår gennem en praktikvejlederuddannelse. Vurderingen beror på både lærernes egne fortællinger om deres nuværende praksis og på de kompetencer, som praktikvejlederne selv tilkendegiver at have opnået gennem uddannelsen, når vi spørger dem direkte om udbyttet heraf.

Kompetencer opnået via praktikvejlederuddannelse

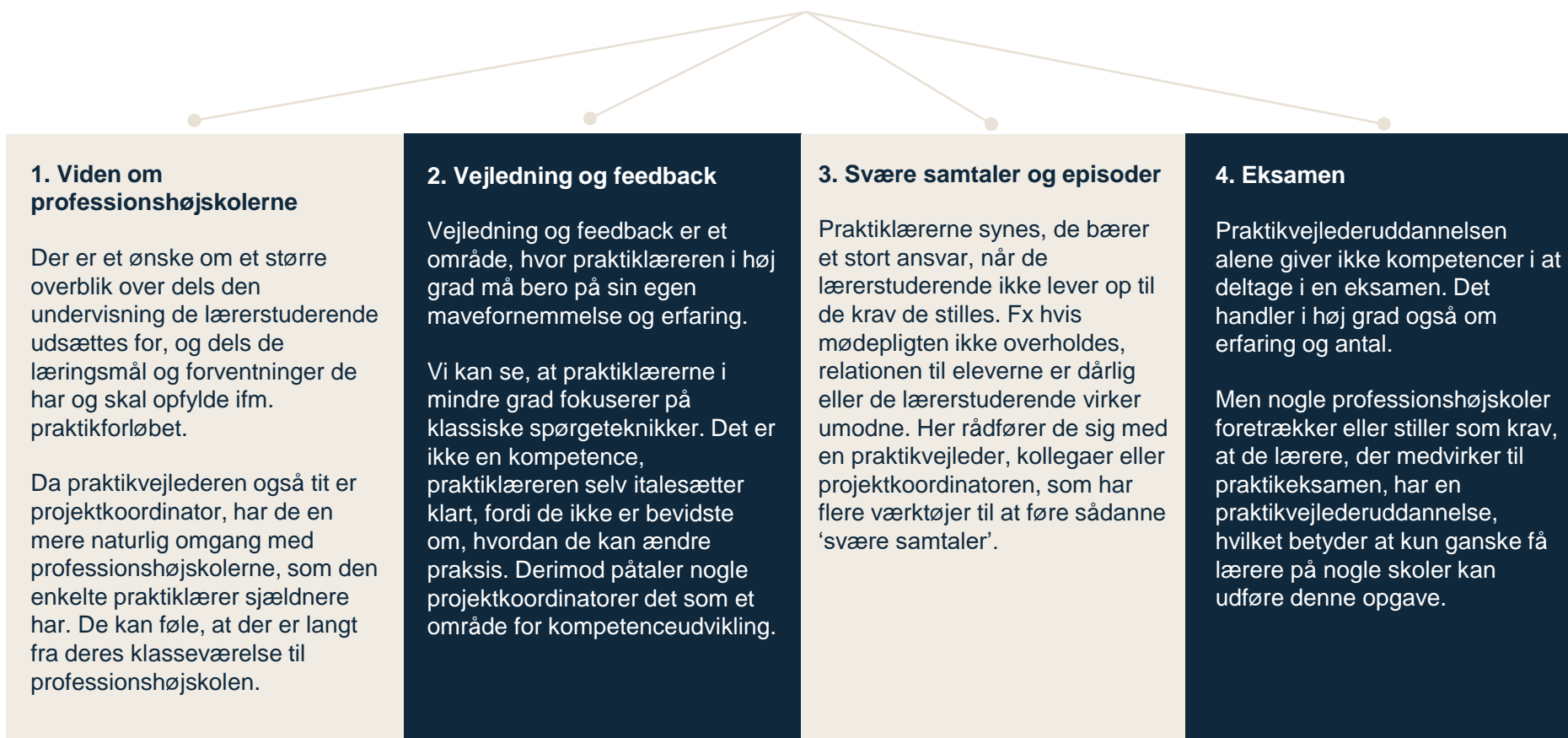

Lærere uden uddannelse efterspørger mere viden om professionshøjskolernes indhold, kompetencer i vejledning og til svære samtaler

Nedenstående er vores vurderinger af de kompetencer, som en lærer uden praktikvejlederuddannelse efterspørger. Vurderingen beror på både lærernes fortællinger om deres nuværende praksis og på de kompetencer, som prakticlærerne selv synes, de savner, når vi spørger dem direkte.

Practiclærernes ønske til kompetenceudvikling

Lærerne ønsker praktikvejlederuddannelse, men holder ønsket op mod behovet for anden efteruddannelse tættere på lærernes daglige praksis

Efterspørgsel efter praktikvejlederuddannelsen

På alle de interviewede skoler er der maksimalt 1-3 lærere med en praktikvejlederuddannelse. Vi har spurgt lærerne, hvorledes de kunne tænke sig – og hvorledes det er en reel mulighed - at komme på en praktikvejlederuddannelse. Blandt lærerne ses et generelt ønske om efteruddannelse af forskellig art, men de oplever samtidigt, at det kan være svært at få tildelt efteruddannelse til praktikvejleder (og kurser og efteruddannelse generelt) på deres respektive arbejdsplads.

Prakticlærerne vil egentligt gerne have mere uddannelse i at være prakticlærer/-vejleder og synes både det er vigtigt og spændende. Flere mener samtidigt, at der er meget andet, de også kan bruge mere uddannelse i. Det bliver for nogle en afvejning af, om de kan få efteruddannelse og kurser, som er mere nær deres egen praksis, fx at blive linjefagsuddannet eller i fag som teknologiforståelse.

Practiclærerne har ønske om at deltage på kortere kurser på egen skole eller på professionshøjskolen om deres prakticlærerfunktion. Det tolker vi som en interesse for mere uddannelse på praktikvejlederområdet, men også at de ikke nødvendigvis vil prioritere en egentligt praktikvejlederuddannelse, hvis det betyder, at andre vigtige prioriteter skal fravælges.

Praktikvejlederne har qua deres indblik i vejledningspraksis fået lyst til at fordybe sig yderligere. De har i mange tilfælde fået smag for vejledningsfeltet gennem deres uddannelsesforløb og virke som praktikvejleder og er gode til at identificere områder, hvor de kunne ønske sig endnu flere kompetencer. Således ser vi også, at de enten har eller ønsker efteruddannelse til fx mentor, læsevejleder, UU-vejleder eller andre beslægtede områder.

Der er generelt en oplevelse blandt lærerne af, at praktikvejlederområdet ikke prioriteres af deres ledelse. Der er også hos flere en opfattelse af, at ansvaret (og udgiften) bør ligge hos professionshøjskolerne, fordi det er deres lærerstuderende.

"Det, vi tager udgangspunkt i, er deres undervisning. Jeg ville gerne have et dagskursus om de her ting, de arbejder med. Jeg læser selv op på må og få, men en årlig gennemgang på 'professionshøjskolen' kunne være fedt – et dagskursus eller lign."
(Practiclærer)

"Der er en grænse for, hvor mange der kan få efteruddannelse på vores skole. Det er 2025-mål, som mange kurser går til lige nu."
(Practiclærer)

"Hvis vi skal sende et rimeligt antal afsted + de skal have betaling for det på 'professionshøjskolen', så det er behård prioritering fra skolens side. Så hvis 'professionshøjskolen' tænker der er flere, der skal have uddannelse, for at vi skal lære at tage imod deres studerende, så skal den være gratis."
(Practiclærer)

Kobling mellem teori og praksis i praktikforløbet

Den overvejende holdning blandt lærerne er, at de lærerstuderende er udfordrede i mødet med praksis

Den lærerstuderendes evne til at koble teori og praksis

Der synes at være bred enighed om, at **de lærerstuderende har svært ved at koble den teori, de lærer på professionsskolerne, til den praksis og virkelighed de møder på folkeskolen**. Prakticlærerne har i den forbindelse mest fokus på de lærerstuderendes møde med klasserummet; hvor meget de skal anvende deres personlighed, og hvor meget klasserumsledelse betyder. Praktikvejlederne taler i forbindelse med koblingen mellem teori og praksis mere om opgaver/eksamen og om vejledningssessionerne. Her oplever de ikke, at de lærerstuderende formår at genkende den teori, de har lært på professionshøjskolen, i de oplevelser de gør sig i klasserummet på folkeskolen.

Der er en del af lærerne, der mener, at professionshøjskolerne er for teoretiske, selvom der også er lærere der oplever, at deres tilknyttede professionshøjskole aktuelt forsøger at imødekomme denne kritik. Lærerne efterspørger specifikt, at de lærerstuderende i højere grad får øvet, hvad de mener er mere elementære evner i klasserumsledelse og relationskompetence. Det foreslås, at de lærerstuderende underviser hinanden mere på professionshøjskolen, så de får øvet det at kunne opbygge en lektionsplan, styre tiden, håndtere uforudsetheder samt fylde et klasserum og lede rummet.

Endeligt nævnes det af flere lærere, at de **lærerstuderende har tendens til at have for meget fokus på eksamen eller praktikopgaven meget tidligt i forløbet**, fordi de gerne vil præstere godt. Det kan have den implikation, at de lærerstuderende gerne vil bruge vejledningstiden på at tale opgave, frem for at have fokus på læreridentitet, relationskompetence eller klasserumsledelse, som lærerne oplever er det væsentligste læringsmål i praktikken.

"Det med at få omsat til virkelighed, er det, det handler om. Det er det essentielle håndværk i at være lærer. Faktisk talte vi lærere internt om, at de studerende havde fået mere ud af at undervise hinanden på seminariet fysisk, i stedet for at være med os på Teams her under corona. De skal øve sig mere i det med at være i rummet og bære rummet. Du skal nu undervise i det her - hvordan gør du? Mere end teorier og tænkere, der er i spil. Det skal være der, men det er det konkrete i at afvikle en time."

(Prakticlærer)

"De formulerer med egne ord, hvilke teori de beskæftiger sig med. For tit har de meget teori, men har svært ved at omsætte det – og der hiver vi nogle praktiske eksempler nede fra klassen til at illustrere teorien. Det bliver tit noget af den lette teori. Nu meget Louise Klinge og relation. Det er nemt at gribe og omsætteligt."

(Praktikvejleder)

De lærerstuderende har svært ved at forbinde teori til den praksis, de oplever - og lærerne opdaterer sig ikke på det teoretiske

Lærernes evne til at koble teori og praksis

Når de lærerstuderende har svært ved at koble teori og praksis, så bliver det også en større udfordring for lærerne, da de **kun i meget begrænset omfang holder sig ajour med den teori, de lærerstuderende undervises i**. Det gælder uanset, om de har praktikvejlederuddannelse eller ej. **Ingen af de interviewede vil sige, at de holder sig opdaterede**, men nogle mener, at de kan huske teorierne, eller i hvert fald de store linjer, fra da de selv studerede. Nogle mener også, at der ikke sker så meget på området, eller at de nye teorier står på skuldrene af de ældre.

Det anses generelt som givtigt, hvis der var mere tid til at få en kortere introduktion til de teoretiske strømninger, der særligt rører sig på professionshøjskolen i det indeværende år. Men den teoretiske del anses dog også for at være professionshøjskolelærerens opgave, hvorimod praktiklærer/-vejlederen skal vise og undervise i praksis. Flere peger på, at professionshøjskolelærerne netop er gode til at introducere relevant teori ved trepartssamtaler/midtvejssamtaler.

Der er for lærerne også stort fokus på de lærerstuderendes læringsmål, som de dog oplever ofte skifter og er for omfangsrige, især på første årgang. Der er, fra især praktiklærerne, et ønske om at få mere introduktion til disse læringsmål og de forventninger, der er til praktiklærernes rolle i udfyldelsen af dem.

Lærerne oplever, at de, især af de ældre årgange lærerstuderende, bliver opdateret på teori gennem de lærerstuderende i vejledningen. Op til eksamen/prøve er det ofte nødvendigt at læse lidt ind i nogle af teorierne. Nogle anvender også en gang imellem de lærerstuderendes litteraturlister eller låner bøger af dem.

"Min oplevelse er, at de studerende synes, det er rigtig svært at koble det. Det er det, de spørger mig om – og jeg er jo ikke opdateret om teori. Jeg har lige været på efteruddannelse i et diplomuddannelsesfag, men det har den generelle praktiklærer ikke. De får ikke input – heller ikke mig. De studerende spørger "hvilken teoretiker kan vi bruge" – og det ved vi ikke noget om, vi kender ikke nye teoretikere."

(Praktikvejleder)

Der er meget teori fra min egen tid, som jeg stadig kan trække på og huske. Jeg ved cirka, hvad de sigter mod, men jeg kender det ikke. Der er nogle ting, hvor jeg må ind og læse om. Det bruger jeg lidt tid på. Det giver lidt ekstra for mig også. Jeg låner nogle af de samme bøger, som de studerende læser. Jeg bruger simpelthen bare deres kildeliste. Enkelte gange har jeg også lånt de studerendes bøger.

(praktiklærer)

"Jeg mangler ikke den viden – det er nok fordi jeg har været lærer så mange år. Lige nøjagtigt dén eller dén teoretiker er ikke så væsentligt. Det er som regel fint nok."

(Praktiklærer)

Bedømmerrollen til praktikeksamen

Eksamenssituationen er generelt præget af en vis usikkerhed, som dog afhjælpes af især erfaring

Eksamen

Det er ikke alle praktiklærerne, der har lærerstuderende til eksamen. Det afhænger af de aftaler, som folkeskolen har indgået med professionshøjskolen. På nogle folkeskoler er eksamen samlet hos ganske få, mens den på andre skoler er fordelt ud til de primære praktiklærere.

Uanset praktikvejlederuddannelse eller ej, synes mange lærere, at de mangler forudsætninger for at deltage i eksamen de første gange, de gør det. Med mere erfaring kommer også mere tryghed og sikkerhed.

Usikkerheden handler især om:

- Rolleforvirring om hvorvidt man er censor eller eksaminator, herunder hvor mange og hvilken type spørgsmål, man skal stille den lærerstuderende.
- Bedømmelsesgrundlaget i forhold til at give karakter.
- Hvor meget forberedelse der forventes, fx om der skal læses op på al teori, og om man skal byde ind på den del.

Det er ikke den lærerstuderendes praktikforløb, men derimod deres praktikopgave, der skal bedømmes til eksamen. Det betyder, ifølge projektkoordinatorerne, at det ikke nødvendigvis er mest hensigtsmæssigt, at det er den primære praktiklærer/-vejleder, der deltager i eksamen, fx fordi praktikopgaven typisk også inddrager perspektiver på dennes praksis.

Det nævnes også, at professionshøjskolerne gør mere og mere for at forberede lærerne til deres rolle i eksamen fx med frivillige kursus eftermiddage og notater på hjemmesider om deres rolle.

"Jeg er klædt på, fordi jeg har prøvet det en del gange. Hvis man ikke har prøvet det før, så holder koordinator altid et oplæg på 45-minutter, hvor man kan høre om det. Derudover har 'Professionshøjskolen' en vejledningsside, hvor man kan læse om det."
(Praktiklærer)

"'Professionshøjskolen' vil gerne have, at jeg er med til alle eksamener. I år kan jeg med 12 studerende, men kan ikke med 40. Vi kender hinandens roller godt. Og de studerende kender mig lidt via min koordinatorrolle. Der er nogle, der synes, det er en fordel, at jeg ikke er deres praktiklærer, fordi praktikopgaven kan være meget personlig."
(Praktikvejleder)

"Jeg synes, det er svært det der med, hvornår jeg må stille spørgsmål, ift. hvornår deres lærer stiller spørgsmål. Jeg brugte også virkelig lang tid på at læse deres opgave, finde spørgsmål og forberede mig. Har også været på kursus, så jeg er sådan set klædt godt nok på, men jeg vil gerne friskes op på de teorier, som de skriver om. Det er nok utopi. Jeg får jo også penge for det, så vil man gerne gøre det godt."
(Praktiklærer)

Forbedringspotentiale for praktikforløbet generelt

Lærerne beskriver også en række mere generelle forbedringspunkter, som omhandler mængden af praktik, elevgrundlag og samarbejde

Forbedringspotentiale

Lærerne har undervejs i interviewet beskrevet nogle elementer i praktikforløbet generelt, som de kunne ønske sig var anderledes. Dem har vi samlet her:

- **Mere og oftere praktik.** Det er et generelt fokuspunkt, at de lærerstuderende er for lidt ude 'i virkeligheden' i praktik, og at praktikkerne er for korte. Der er behov for, at praktikperioderne er af en vis varighed, hvis de lærerstuderende skal kunne bedømmes på deres relationskompetence. Flere nævner, at udfordringen er forsøgt imødekommet med praksissamarbejdet mellem professionshøjskolerne og folkeskolerne, der gør, at de lærerstuderende løbende har mere samarbejde med skolerne. Det er positivt, men ikke tilstrækkeligt.
- **Gruppedynamikkerne** er for flere lærere en udfordring. Der er grupper, der undervejs i praktikken må splitte op eller har dårlig gruppedynamik. Det efterspørges, at de lærerstuderende på forhånd kender hinanden bedre, har forventningsafstemt internt og er mere vant til at samarbejde.
- Der er flere skoler, som har et rigtig godt **samarbejde med professionshøjskolen** og peger på at netop dét er et væsentligt element i det gode praktikforløb. Det anbefales især, at det tilstræbes at være de samme kontaktpersoner, man altid har kontakt til på skolen, og at planlægningen er velorganiseret og i god tid.
- Lærerne oplever, at der er **en gruppe lærerstuderende, som har svært ved at finde sig til rette i lærerrollen**. Det er unge lærerstuderende, der er enten fagligt udfordrede eller som (endnu) ikke har de personlige kompetencer til at undervise. Der er flere lærere der oplever, at der er lærerstuderende, som på 3.-4. årgang stadig ikke, i lærernes optik, egner sig til at være lærer.
- **Dagskurser på professionshøjskolerne.** Man kunne fra professionshøjskolens side udbyde dags- eller eftermiddagskurser, hvor man kort gennemgår teoretiske strømninger, læringsmål og væsentlige fokuspunkter i praktikforløbet. Det eksisterer allerede på nogle professionshøjskoler.

"At vi stiller større krav på 1. årgang. Kræve lidt mere. Dem der skal snuble på 1. årgang – ikke 3 årgang. Give dem et realistisk billede af hvad de skal – vi nurser dem for meget. Men de skal falde fra der. Det er heller ikke vores opgave at dumpe dem. Men det har vi meget ansvar for. Hvordan tager jeg mig ud."
(Praktikvejleder)

"Noget af det jeg kan mangle er en tidlig kontakt til dem man skal møde. Nogle gange får vi dem meget sent eller ser dem først, den dag de møder på skolen. At man faktisk får introduceret sig selv og også det praktiske. Forventningsafstemme."
(Praktikvejleder)

"Mere fokus på at 'professionshøjskolerne' skal sortere, inden de kommer på 4. årgang, så de ikke havner ved os. Jeg har en oplevelse af, at de er gode på det teoretiske, men har svært ved praktiske fx kommunikationen med elever."
(Praktikvejleder)

Metode

Metode

Undersøgelsen baserer sig på 14 dybdeinterviews med uddannede og ikke-uddannede prakticlærere/-vejledere

Metode

Epinion har i forbindelse med nærværende undersøgelse gennemført **14 dybdeinterviews** med lærere. Rekrutteringen er foretaget med udgangspunkt i en bruttoliste udarbejdet af Danmarks Lærerforening. Epinion har derefter kontaktet lærere på baggrund af udvalgte kriterier fastsat i samarbejde med Danmarks Lærerforening. Udvælgelseskriterier er skitseret til højre.

Interviewene er gennemført via Microsoft Teams for igennem videofunktionen at understøtte opbyggelsen af en fortrolig dialog interviewer og interviewperson imellem.

Dybdeinterviewene har omhandlet interviewpersonernes:

- **Nuværende praksis ift. at være prakticlærer/vejleder**
- **Vurderinger af udbytte af en praktikvejlederuddannelse**
- **Koblingen mellem teori og praksis**
- **Eksamen**

Interviewguiden er en semistruktureret interviewguide godkendt af Danmarks Lærerforening.

Interviewene er gennemført af Epinion i perioden marts-april 2021. De har hver især haft en varighed på ca. 60 minutter.

Interviewpersonerne

---

14 dybdeinterviews med danske lærere på tværs af udvalgte målgrupper.

Halvdelen af de interviewede har en praktikvejlederuddannelse svarende til 10 ECTS på professionshøjskolen. Den anden halvdel opfylder ikke dette krav, men kan have diverse kurser eller anden uddannelse.

Rimelig **geografisk** spredning med prakticlærere/-vejledere tilknyttet seks forskellige professionshøjskoler.

Fordeling på lærernes erfaring målt som erfaring som prakticlærer/-vejleder og år som lærer i det hele taget.

Fem er også projektkoordinatorer.

One-pagers

1. Bedre tilrettelæggelse af praktikforløb

Lærere med en praktikvejlederuddannelse oplever, at uddannelsen har gjort dem bedre i stand til at tilrettelægge praktikforløbet for den lærerstuderende.

2. Mere ensartethed i praktikforløb

Praktikvejlederuddannelsen ser ud til at bidrage med en større ensartethed i kvaliteten af praktikforløbet. Når lærere har erfaring og uddannelse i vejledning generelt, bliver vejledningen af de lærerstuderende mindre præget af egen praksis og særlige "kæpheste".

3. Større refleksion over vejlederrolle

Lærere med en praktikvejlederuddannelse er mere opmærksomme på, at praktikforløbet også er en to-siddet refleksionsproces. De reflekterer over deres egen rolle som ydmyg ekspert og lader de lærerstuderende være styrende, mens de understøtter dem i at finde deres egen læreridentitet, frem for at præge med deres egen.

4. Lærerne holder sig ikke ajour med teori

Når de lærerstuderende har svært ved at koble teori og praksis, bliver det også en større udfordring for lærerne, da de kun i meget begrænset omfang holder sig ajour med den teori, som de lærerstuderende undervises i. Det gælder uanset, om de har praktikvejlederuddannelse eller ej.

5. Svært at få mere uddannelse/kurser

Lærerne ønsker (mere) praktikvejlederuddannelse, men holder ønsket op imod behovet for andre typer efteruddannelse, der opleves at være tættere på eller mere relevant for lærernes egen daglige praksis.

6. Praktislærere ønsker mere viden

Lærere uden praktikvejlederuddannelse efterspørger mere viden om de lærerstuderendes forløb på professionshøjskolerne og kompetencer i vejledning og de svære samtaler.

Undersøgelse blandt praktiklærere om praktikvejlederuddannelsen

Denne undersøgelse bygger på 14 dybdeinterviews med lærere foretaget via Teams i marts/april 2021. Halvdelen af de deltagende lærerne har taget en praktikvejlederuddannelse svarende til 10 ECTS og halvdelen har ikke denne uddannelse. Formålet er at skabe viden om, hvilken rolle vejlederuddannelsen spiller for praktiklærere på skolerne. Den viser lærernes perspektiv på deres nuværende praksis som praktiklærer, vigtige kompetencer i dette virke og i forlængelse heraf kompetencer, de kan savne.

Denne undersøgelse kan ikke konkludere, at en praktikvejlederuddannelse i sig selv skaber et bedre praktikforløb for lærere og lærerstuderende. Dog har undersøgelsen kunnet identificere en række forskelle i praktiklærernes og praktikvejledernes beskrivelser af egen praksis, beskrevet nedenfor:

- Lærere med en praktikvejlederuddannelse oplever, at uddannelsen har gjort dem bedre i stand til at **tilrettelægge** praktikforløbet for den lærerstuderende.
- Praktikvejlederuddannelsen ser ud til at bidrage med en større **ensartethed** i kvaliteten af praktikforløbet. Når lærere har erfaring og uddannelse i vejledning generelt, bliver vejledningen af de lærerstuderende mindre præget af egen praksis og særlige "kæpheste".
- Lærere med en praktikvejlederuddannelse er opmærksomme på, at praktikforløbet også er en **to-siddet refleksionsproces**. Praktikvejlederen skal indtage en ydmyg ekspertrolle, hvor de lader de lærerstuderende være styrende og understøtte dem i at finde deres egen læreridentitet frem for at præge med deres egen.
- Når de lærerstuderende har svært ved at koble teori og praksis, bliver det også en større udfordring for lærerne, da de kun i meget **begrænset omfang holder sig ajour** med den teori, som de lærerstuderende undervises i. Det gælder uanset, om de har praktikvejlederuddannelse eller ej.
- **Lærerne ønsker (mere) praktikvejlederuddannelse**, men holder ønsket op imod behovet for andre typer efteruddannelse, der opleves at være tættere på eller mere relevant for lærernes egen daglige praksis.
- Lærere uden praktikvejlederuddannelse **efterspørger mere viden** om de lærerstuderendes forløb på professionshøjskolerne og kompetencer i vejledning og de svære samtaler.

*"De studerende spørger: "hvilken teoretiker kan vi bruge" – og det ved vi ikke noget om, vi kender ikke nye teoretikere."
(Praktikvejleder)*

*"Jeg vil få dem til selv at reflektere. Var der noget, du ikke fik set? Jeg forsøger at få dem til at holde spejlet op for hinanden også. Så du det? Hvorfor gjorde det? Det er vigtigt at få dem til at komme med et bud - jeg skal ikke komme med min løsning."
(Praktikvejleder)*

*"Der er en grænse for, hvor mange der kan få efteruddannelse på vores skole. Det er 2025-mål, som mange kurser går til lige nu."
(Praktiklærer)*

